

Heempark De Braak (Foto: Machteld Klees)

Over de Amstelveense snoeiwijze

Tafelen en stoelen

De Amstelveense heemparken worden gekenmerkt door veel doorkijkjes en een prachtige sfeer. Je treft er, naast open plekken, ook grillige bomen, struiken en een rijke ondergroei van kruiden aan. Achter dat natuurlijke effect zit een intensief en uitgekiend beheer. Door de manier van snoeien worden grillige vormen geaccentueerd, vallen er geen 'gaten' in de begroeiing en valt er voldoende licht op de bodem voor de ondergroei. In dit artikel meer over de 'Amstelveense snoei'.

Amstelveen ligt grotendeels op verveende (afgegraven) grond. Heempark de Braak is aangelegd op de plek van een oude veenplas. Exotische bomen en heesters deden het niet goed op deze natte, zure grond. Daarom ging Chris Broerse, die van 1927 tot 1967 zijn stempel op de Amstelveense plantsoenen-dienst drukte, over op het gebruik van inheemse beplanting die wel opgewassen was tegen deze omstandigheden. Net voor de oorlog begon hij met het ontwikkelen van parken waarin alleen planten die van nature in Nederland voorkomen toegepast werden. De ervaring die hij

Tekst: Walter Busse

Bomen van
verschillende
hoogte

Struiklaag

Kruidlaag

Door de diverse lagen in de begroeiing ontstaat een afwisselend beeld. Daar werkt ook de weerspiegeling van de berken aan mee. (Foto: Machteld Klees)

hier samen met zijn rechterhand, Koos Landwehr, opdeed was cruciaal voor het natuurrijke beeld dat het Amstelveense groen kenmerkt. Ook daarna, onder leiding van Hein Koningen, werd dit beleid doorgezet en verder ontwikkeld.

Inspiratiebron

Waar eerder het beheer van wegzagen, kortzetten of knotten bestond ontwikkelde met name Landwehr een snoeiwijze waarbij de esthetiek en de sfeer een hoofdrol speelt. Inspiratiebron hiervoor was het coulissenlandschap van Oost-Nederland met bomen, hagen en doorkijkjes. Dat fraaie en diverse beeld met een hoge biodiversiteit wilden ze, op een aan de plantsoenen aangepaste wijze, ook in Amstelveen creëren. Op de foto hierboven is goed te zien wat hier bedoeld wordt. In de begroeiing zijn veel etages te herkennen en maar zelden hebben bomen of struiken dezelfde hoogte. Het resultaat ziet er heel natuurlijk uit maar is het gevolg van intensieve snoei. Om dit

beeld te krijgen en te houden is het nodig om zeer frequent te snoeien, daarmee voorkom je grote ingrepen. Niet alleen in de parken maar ook in de relatief smalle groenstroken wordt dit beheer toegepast. Het zorgt ervoor dat er geen 'groene muur' ontstaat maar juist een open en afwisselend beeld. Naast de parken vormen de groenstroken groene assen met lage bomen en veel struiken dwars door Amstelveen heen, belangrijke ecologische verbindingzones!

Afwijkende vormen koesteren

Hoveniers en bosbouwers leren nog steeds hoe je keurige rechte bomen laat groeien en hoe je die snoeit en opkroont (lage takken weghaalt). Een boom heeft één stam en zeker geen drie. Je laat altijd de rechte bomen staan en zaagt de scheve ertussenuit. In Amstelveen gebeurt precies het tegenovergestelde. Bomen worden met meerdere bij elkaar geplant om een markant exemplaar te maken. Karakteristieke scheve bomen blijven staan, als er gedund moet worden kiezen we ervoor om de rechte stammen ertussenuit te zagen. Hetzelfde geldt voor kromme takken, die blijven en geven bomen een grillig en sfeervol uiterlijk.

Beplanting in lagen

Wij noemen onze beplanting heemplantsoen, maar eigenlijk is het traditioneel bosplantsoen met inheemse bomen en struiken. Het plantsoen is opgebouwd uit 3 lagen: boomlaag, struiklaag en kruidlaag. Onder de structuur van 'hoofdhoutsoorten', waaronder we bomen

Getafelde veldesdoorn in het Thijssspark
(Foto: Ruurd van Donkelaar)

De bebouwing is nooit ver weg maar ook niet nadrukkelijk aanwezig (Foto: Machteld Klees)

struiken hulst en taxus worden getafeld. Al deze soorten kunnen een mooie vorm krijgen met een horizontale takkenstructuur, bovendien lopen ze makkelijk opnieuw uit in de schaduw. Soorten die na de snoei onvoldoende uitlopen of vooral recht omhoog groeien, zoals hazelaar, zijn voor deze snoeiwijze ongeschikt.

Kwekerij

Op onze eigen kwekerij beginnen we al vroeg met het snoeien van de bomen die later uitgeplant worden. Voordat ze naar hun definitieve plek gaan zijn ze dan al enige jaren gevormd zodat het mooie 'stoelen' of 'tafels' worden. Bovendien voorkomen we, door de regelmatige snoei, dat we later grote snoeiwonden veroorzaken. Als we toch materiaal inkopen dan kiezen we de kromme bomen in plaats van de keurig rechte spillen.

Stambeleiving

Een term die wij graag gebruiken is stambeleiving. Markante boom-

zoals essen, berken, populieren en wilgen verstaan, groeit een gevarieerde struiklaag, het 'vulhout' van grotere en kleinere soorten. Kleine struiken zijn bijvoorbeeld bessenstruiken en zuurbes. Hoger opgaan de soorten zijn kardinaalsmuts, krentenboompje en rode en gele kornoelje. Je kunt echter ook lagen creëren door bomen op verschillende hoogtes te snoeien.

Het afwisselende beeld ontstaat door de aandacht voor de hoogteverschillen, vormen, lichtdoorlatendheid en kleurendiversiteit. Bij elkaar vormen ze de afwisselende structuur. Daarom snoeien we bewust lagen in de beplanting en zorgen we ervoor dat deze lagen intact blijven, ook als de begroeiing ouder wordt. Als de drie lagen goed ontwikkeld zijn zorgen ze samen voor een interessante flora en fauna, de rijke biodiversiteit waardoor de bewoners kunnen genieten van natuur in een stedelijk gebied.

Staand, dood hout in het Thijsssepark (Foto: Machteld Klees)

Walter Busse laat zien hoe al op de kwekerij voorgesnoeid wordt (Foto: Ruurd van Donkelaar)

Tafelen en stoelen

Het snoeien van bomen op ongeveer heuphoogte noemen we 'tafels'. Wordt de boom laag bij de grond gesnoeid dan heet het 'stoelen'. Op één dag kun je dus tafelen en stoelen. Het gevolg van deze snoei is dat de bomen laag en breed uitgroeien. Op de slappe veengrond heeft dat als bijkomend voordeel dat laagblijvende bomen minder snel omvallen dan bomen die de hoogte ingaan. Tafelen is niet voor elke soort geschikt. Wij gebruiken vooral veldesdoorn, haagbeuk en meidoorn. Ook de wintergroene

stammen geven je het gevoel dat je in het bos loopt. Vaak vallen zulke bomen niet op door de beplanting die ervoor staat. Door die beplanting weg te snoeien kunnen ze tot hun recht komen. Waar mogelijk proberen wij ook dode of afstervende stammen te laten staan. Zo dragen ze langer bij aan de stambeleving. Bovendien bevordert de aanwezigheid van dood hout de biodiversiteit.

Wanneer snoeien

We snoeien zowel 's zomers als 's winters. Bij zomersnoei is de hergroei minder dan in de winter. Ook kun je 's zomers prima zien welke bomen en struiken teveel ruimte innemen of licht wegvangen. Je kijkt dus eigenlijk in de zomer al naar wat je in de winter gaat doen. 's Zomers snoeien we ook overhangende takken om overlast te voorkomen. We zorgen er voortdurend voor dat het niet teveel dichtgroeit en er voldoende licht op de bodem valt om de kruidlaag te behouden. 's Winters zie je duidelijk hoe de takkenstructuur is, welke takken je weg moet nemen en welke takken moeten blijven zitten. Daarbij letten we op de mooie, grillige vormen die de belevingswaarde van het groen sterk verhogen.

Groenstrook aan de Bos en Vaartlaan. De manier van snoeien beperkt zich niet tot de parken (Foto: Walter Busse)

Zaailingen

In de parken willen we een volwassen bossfeer nabootsen waarin bomen van alle leeftijden voorkomen en waar ook zaailingen een functie hebben. Daarom steken we zaailingen uit die teveel zijn op de ene plek om ze op elders weer te planten. Ook dat werkt mee aan het afwisselende beeld. Hetzelfde doen we bij de kruidlaag. Door soorten te zaaien en planten te scheuren en weer op andere plekken uit te planten houden we de diversiteit in stand. Rommelen met gevoel is het credo.

Gevoel ontwikkelen

Een lastig punt bij deze snoeiwijze is de kennisoverdracht. Deze manier van snoeien wijkt af van wat hoveniers leren en nog steeds gangbaar is. Hoe zorg je ervoor dat de hele dienst deze manier van werken begrijpt? Je kunt noteren wat er moet gebeuren maar dat is niet voldoende. Bij deze snoeiwijze kun je niet zomaar zeggen: dit is goed of dat is fout. Iedereen zal een andere keuze maken. Kiezen voor de rechter- of de linkertak en op welke hoogte maakt niet zoveel uit. Als je het principe maar snapt en er in de praktijk gevoel voor ontwikkelt. Daarom is het van wezenlijk belang dat je dit samen doet met je colle-

Stambeleving (Foto: Machteld Klees)

ga's. Gelukkig heeft Amstelveen altijd gekozen voor een relatief grote plantsoenendienst met gedreven mensen en goede kennis van zaken. In het opleiden van eigen vakmensen wordt veel tijd gestopt. Zo krijgen ervaren snoeiërs een leerling mee die gaandeweg de kneepjes van het vak leert. Het overdragen van kennis om deze bijzondere snoeiwijze te behouden blijft een belangrijk aandachtspunt.

In heel Amstelveen wordt deze snoeiwijze toegepast. Tijdens een wandeling zijn veel mooie voorbeelden te zien. In de Heemparken worden ook regelmatig excursies georganiseerd.

Walter Busse is voorman van de Amstelveense Heemparken.

Meer informatie:
thijssepark.nl